

Ettervern i barnevernet

Ettervernvern er en viktig og nødvendig, men likevel altfor lite brukt del av tiltakskjeden i barnevernet. Dersom man skyller barnet ut med badevannet på 18-årsdagen er det store sjanser for at barnet går til grunne, og alt man har investert og bygd opp til barnets beste er bortkastet.

S Barnevernloven gjelder i utgangspunktet for barn under 18 år.

Har man behov for hjelp og støtte etter myndighetsdagen, er det forutsatt at det skal gis av andre instanser enn barnevernet.

Men dersom det allerede har vært igangsatt barneverntiltak av et eller annet slag før 18-årsdagen, åpner barnevernloven for at dette tiltaket kan opprettholdes, eller erstattes av andre tiltak etter barnevernloven dersom ungdommen selv samtykker til det, jf barnevernloven § 1-3.

Det er i utgangspunktet ikke noen begrensninger i hvilke typer tiltak som kan opprettholdes eller igangsettes som hjelpetiltak etter fylte 18 år; det kan for eksempel være frivillig fosterhjems-, institusjons- eller hybelplassering, eller mindre omfattende tiltak som økonomisk støtte, råd og veiledning.

Et vedtak om omsorgsovertakelse bortfaller automatisk ved fylte 18 år, men selve tiltaket; plasseringen i fosterhjem, institusjon eller annen omsorgsbasis, kan med ungdommens samtykke videreføres og opprettholdes etter fylte 18 år.

Det er jo slik at mange unge som er under omsorg av barnevernet har behov for å fortsette å bo sammen med sine omsorgspersoner en god del lenger fremover etter 18-årsdagen. Slik er det jo også for andre unge som bor hjemme hos sine foreldre. Ofte faller 18-årsdagen midt i et videregående skoleløp, og det er ikke naturlig å bryte opp og

flytte før skolegangen er avsluttet.

På samme

måte vil barnevernsbarn kunne ha behov for å fortsette å bli boende og få hjelp og støtte av sine omsorgspersoner videre fremover i kortere eller lengre tid.

Hvor lenge plasseringen skal vare, og hvor lenge ungdommen bør fortsette å få oppfølging fra sine omsorgspersoner eller andre støttepersoner, må vurderes i samarbeid med den unge selv og barneverntjenesten ut i fra hva som vil være best for ungdommen.

Barnevernloven åpner for at tiltak kan videreføres og opprettholdes frem til ungdommen fyller 23 år.

God planlegging

Det er viktig at ettervern forberedes og planlegges i god tid.

Noen barnevernsbarn gleder seg til 18-årsdagen og til de blir myndige og kan få bestemme over eget liv og bli kvitt det brysomme barnevernet. De lengter til dagen de kan flytte for seg selv og stå på egne bein. Ofte kan det være vanskelig for en umoden ungdom å se for seg at det kan bli ensomt og vanskelig på en hybel uten de tidligere omsorgspersonene som la alt til rette og maste om å stå opp og spise frokost og komme seg avgårde om morgenen, gjøre lekser og komme seg i seng om kvelden.

En ungdom som skriver seg ut fra en plassering vil stå overfor en rekke problemer. Ofte er utskrivningen preget av ambivalens, og ofte har ungdommen mye tungt i bagasjen, som for eksempel psykiske problemer og brutte relasjoner. Uten tilstrekkelig støtte rundt seg kan

veien bli kort inn i et dårlig miljø med rus, og frafall fra skolegang.

Uteseksjonen i Oslo melder at svært mange av de unge mellom 18 og 25 år som de kommer i kontakt med i det åpne rusmiljøet, har hatt erfaring med barnevernet. Omtrent 80 prosent av ungdommene hadde slik erfaring, men bare 10 prosent mottok oppfølging fra barnevernet.

For en ung og umoden voksen som ikke har støttepersoner rundt seg, kan det være svært vanskelig å utvise selvdisiplin nok til å fullføre et videregående skoleløp, og ta til med høyere utdanning. Forskning viser også at kun 40 prosent av tidligere barnevernsbarn fullfører videregående utdanning, mot 80 prosent av andre ungdommer.

Erfaring viser at det ofte er for tidlig å slippe taket i unge i 18-20-årsalderen; særlig gjelder det de som har vært under offentlig omsorg store deler av oppveksten.

Samtidig viser forskning at et godt ettervern gir tidligere barnevernsbarn større sjanse til å få et bedre voksenliv. De som har hatt etterverntiltak går det gjennomgående bedre med levekårsmessig som unge voksne enn de som har hatt barneverntiltak uten å få ettervern.

Det er derfor viktig at barneverntjenesten i god tid før myndighetsdagen starter en aktiv motivasjonsprosess på ungdommens premisser for å planlegge et godt ettervern, eventuelt i samarbeid med andre instanser. Barneverntjenesten har plikt til å utarbeide tiltaksplan, og bør også ta ansvar for å koordinere

Dette er Fosterhjemskontakts juridiske spalte der advokat Astrid Haram tar opp barnevernfaglige spørsmål. Haram arbeider ved Advokatforum, et kontorfellesskap som består av 26 advokater. Astrid Haram har blant annet barnevern og barne- og familierett som sine spesialfelt.

Astrid Haram

individuell plan dersom ungdommen har behov for bistand fra andre deler av hjelpeapparatet.

Det følger av barnevernloven § 4-15 at dersom det foreligger et vedtak om omsorgsovertakelse, og barnet er plassert i henhold til dette, må barneverntjenesten i god tid før barnet fyller 18 år, i samarbeid med barnet, vurdere om plasseringen skal opprettholdes eller om barnet skal motta andre hjelpetiltak etter fylte 18 år.

Med stram økonomi og lite ressurser i barnevernet er det forståelig at en overarbeidet saksbehandler prioriterer oppfølging av yngre barn og familier som ønsker å motta hjelp, fremfor å bruke tiden på å forsøke å motivere en tverr ungdom som bare vil avslutte kontakten og skrive seg ut av barnevernsystemet snarest mulig. Men det foreligger en klar oppfordring i barnevernloven til også å prioritere disse ungdommene.

Angrerett

Det er ikke uvanlig at en ungdom som har brutt kontakten med barnevernet

senere kommer tilbake med ønske om gjenopprettelse av tidligere tiltak, eller ønske om nye tiltak.

Dersom ungdommen fortsatt er under 23 år, har barneverntjenesten plikt til å foreta en barnevernfaglig vurdering av ungdommens situasjon og behov for hjelp og støtte videre fremover, og kan sette inn det tiltaket som er best for ungdommen. Det følger av lovens forarbeider at barneverntjenesten kan gi tilbud om å gjenopprette tidligere tiltak eller sette inn nye tiltak, selv om det har gått noe tid siden kontakten med ungdommen ble avsluttet. Det er barneverntjenesten i den kommunen som har iverksatt tiltak for barnet før fylte 18 år som også er ansvarlig for ettervern.

Men siden ettervern ikke er noen ubetinget juridisk rettighet, kan hjelpetiltak etter fylte 18 år avslås dersom barneverntjenesten skulle komme til at det ikke er hensiktsmessig å tilby dette. Det må da fattes formelt og skriftlig vedtak om avslag. Det følger av barnevernloven § 1-3 at vedtaket skal begrunnes ut i fra hensynet til barnets

beste. Bestemmelsen pålegger barneverntjenesten en plikt til å begrunne hvorfor en ungdom som tidligere har fått hjelp av barnevernet ikke lenger skal få hjelp, eller få det konkrete ønskede hjelpetiltaket, etter fylte 18 år.

Barneverntjenesten har videre plikt til å informere ungdommen om at vedtaket kan påklages til Fylkesmannen etter forvaltningslovens regler.

Det er i utgangspunktet bare ungdommen selv som er part og klageberettiget i saken. Det kan imidlertid i noen tilfeller reises spørsmål om også andre, for eksempel barnets foreldre og/eller fosterforeldre, kan ha rettslig klageinteresse. Dette må i tilfelle avgjøres konkret i hvert enkelt tilfelle.

Fritt rettsråd

Det kan i særlige tilfeller være behov for advokatbistand i saker om ettervern, og spørsmål om fri rettshjelp avgjøres da av Fylkesmannen etter en konkret vurdering.

Kilder:

Barnevern og ettervern, NOVA Rapport 10/2009 v Lars B. Kristoffersen, om hjelpetiltak for 16–22-åringene og levekår for unge voksne.

Barn og unge i fosterhjem – en kunnskapsstatus fra NOVA, 2010.

BLDs rundskriv Q-13/11 om tiltak etter barnevernloven for ungdom over 18 år.

Dokument 8:76 S (2014-2015), 18.3.15; Forslag om å styrke retten til ettervern i barnevernet.

Kontaktinformasjon:

Tlf.: 22 40 36 73/922 46 933

e-post: ah@advokatforum.no